

Ermənistan silahlı qüvvələrinin Kəlbəcərdə dinc əhalini, uşaqları atəşə tutması ilə bağlı zərərçəkmiş şəxslər məhkəmədə ifadə veriblər

Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İşxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə açıq məhkəmə prosesinin baxış iclası iyulun 4-də davam etdirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsinə hakimlər Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə, Camal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak ediblər.

Hakim Zeynal Ağayev prosesdə ilk dəfə iştirak edən zərərçəkmiş şəxslərə məhkəmə heyətini, dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorları, tərcüməçiləri və s. təqdim edib, habelə onların qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını və vəzifələrini izah edib.

Məhkəmə prosesində Azərbaycanın vaxtilə Ermənistanın işğalı altında olan ərazilərində əsir və girov götürülmüş, habelə Ermənistan hərbiçilərinin açdığı atəş nəticəsində yaralanmış, işğal nəticəsində digər zərərçəkmiş şəxslər ifadə veriblər.

Zərərçəkmiş şəxs Quliyev Bəxtiyar Məhəmməd oğlu ifadəsində Kəlbəcər rayonunun işğalı ilə əlaqədar ailə üzvləri və digər mülki şəxslərlə birlikdə 1993-cü il martın 31-də rayondan "Tunel" adlandırılan ərazi vasitəsilə çıxarkən Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbiçiləri tərəfindən atəşə tutulduqlarını bildirib. Nəticədə qardaşı İslam Quliyev öldürülüb. Hadisə zamanı yük maşınında olan 21 nəfərdən əksəriyyəti qətlə yetirilib. O, özü isə sol ayağının bud hissəsindən yaralanıb. Ermənistan hərbiçiləri onları girov götürərək əvvəlcə Ağdərə rayonunun Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə aparıblar. Girov olduqları müddətdə onlara işğanca verilib. "Mən girov götürüləndə yaralandım. Yaramın üstünə soyuq su tökdülər ki, qan dayansın. 7 ay girovluqda qal-

dım. Bizə qarşı qeyri-insani formada davranırdılar. Saxlanılma şəraitimiz çox acınacaqlı, antisəhə və Camal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dildə tərcüməçi, həmçinin müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olunub.

İclasda təqsirləndirilən şəxslər, onların müdafiəçiləri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, həmçinin dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak ediblər.

Hakim Zeynal Ağayev prosesdə ilk dəfə iştirak edən zərərçəkmiş şəxslərə məhkəmə heyətini, dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorları, tərcüməçiləri və s. təqdim edib, habelə onların qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hüquqlarını və vəzifələrini izah edib.

Məhkəmə prosesində Azərbaycanın vaxtilə Ermənistanın işğalı altında olan ərazilərində əsir və girov götürülmüş, habelə Ermənistan hərbiçilərinin açdığı atəş nəticəsində yaralanmış, işğal nəticəsində digər zərərçəkmiş şəxslər ifadə veriblər.

Zərərçəkmiş şəxs Quliyev Bəxtiyar Məhəmməd oğlu ifadəsində Kəlbəcər rayonunun işğalı ilə əlaqədar ailə üzvləri və digər mülki şəxslərlə birlikdə 1993-cü il martın 31-də rayondan "Tunel" adlandırılan ərazi vasitəsilə çıxarkən Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbiçiləri tərəfindən atəşə tutulduqlarını bildirib. O deyib ki, həmin vaxt onları hərbiçilər müşayiət etməyib və maşındakıların çoxu azyaşlılar olub: "O qədər çox güllə atırdılar ki, sanki dolu yağırıdı". Zərərçəkmiş hadisə zamanı 3 yaşlı bacısının və 3 azyaşlı qardaşının onunla birlikdə olduğunu bildirib: "Mənə 6 güllə və qəlpələr dəymişdi, hazırda bədənimdə çoxlu qəlpə var". N.Quliyeva daha sonra Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən girov götürüldüyünü söyləyib. Bacısının girovluğun ilk günlərində Ağdərə rayonunun Vəng kəndinə müləcə adı ilə aparıldığını, səhəri gün isə onun ölümü barədə xəbər verildiyini deyib. O, hələ də bacısından və iki qardaşından (Aygün, Yaşar və Məzahir Quliyevlər) xəbər ala bilmədiklərini diqqətə çatdırıb. Zərərçəkmiş şəxs qardaşı Bəxtiyarın hadisə zamanı 9 yaş olduğunu, girovluqda erməni hərbiçisinin onun başına təpiklə vurduğu zərbələri onları girov götürərək əvvəlcə Ağdərə rayonunun Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə aparıblar. Girov olduqları müddətdə onlara işğanca verilib. "Mən girov götürüləndə yaralandım. Yaramın üstünə soyuq su tökdülər ki, qan dayansın. 7 ay girovluqda qal-

isə Bakıya gətirildiyini deyib və əlavə edib: "Validəymlərim sağdır, onlar hələ də üç övladını gözləyirlər. Deyirlər, ermənilər onları saxlayır, gələcəklər..."

Zərərçəkmiş şəxs Təhməz Şahverdiyev ifadəsində Kəlbəcərin Başlıbel kənd sakini olduğunu, rayonun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalı zamanı Ətdərəsi adlı yerdə girov götürüldüyünü bildirib: "Biz həmin vaxt yeddi nəfər idik. İki nəfəri öldürdülər, beş nəfəri girov götürüldülər".

O, dövlət ittihamçısı Vüsal Abdullayevin sualını cavablandırarkən bildirib ki, Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən əvvəlcə Kəlbəcərin mərkəzinə, bir həftə sonra Ermənistanın Basarkəçər rayonuna, bundan iki gün sonra isə İrəvana aparıblar. Orada onlar tikişləndirilmiş kimi işlədilib, mütləmə olaraq işğancılara məruz qalıblar.

Zərərçəkmiş şəxs İrəvanda olduqları müddətdə onlara hər gün bir dəfə, nadir hallarda isə iki dəfə çörək verildiyini bildirib. O, girovlardan birinin işğanca ilə öldürülməsinə şahid olduğunu da söyləyib. Zərərçəkmiş şəxs 7 ay 2 gün girovluqda saxlanıldıqdan sonra Azərbaycana təhvil verildiyini bildirib.

Zərərçəkən Elbrus Əmirov isə Kəlbəcər rayonunun Ağdaban kənd sakindir. O, ifadəsində bildirib ki, 1992-ci ilin aprel ayında Ermənistan silahlı qüvvələri müxtəlif çaplı silahlarla kəndə hücum edərək mülki sakinlərə divan tutub. 67 mülki sakini güllələyiblər. Çoxlu sayda yaralananlar olub. 14 nəfəri isə yandırılıblar. Yandırılanlar arasında onun babası Bəkir Qocayev və nəvəsi Zeynəb Qocayeva da olub. Əhəlinin mal-qarasını yığıb aparıblar. Baş prokurorun böyük köməkçisi Vüsal Əliyevin sualına cavabında deyib ki, hücum zamanı sağ qalanları girov götürüblər.

Zərərçəkmiş şəxs Qoşqar Quliyev ifadəsində ondan bir qədər əvvəl ifadə vermiş N.Quliyevanın danışdıqlarını təsdiqləyib. O, mülki şəxsləri daşıyan yük avtomobilinin sürücüsü olduğunu söyləyib. Zərərçəkmiş girov götürülərkən ayağından güllə yarası aldığı deyib.

Zərərçəkmiş şəxs baş prokurorun xüsusi tapşırıqlar üzrə köməkçisi Tuqay Rəhimlinin sualına cavabında əvvəlcə Ağdərənin Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə, iyunun 1-də isə Şuşa həbsxanasına aparıldığını bildirib.

"Girovluqda olarkən yaralarımla sağalmamış bizi ağır işlərdə işlədirdilər. Şuşa həbsxanasında

gündə üç dəfə döyülmə adı hal idi. Bəzi günlər daha çox döyürdülər", - deyərək Q.Quliyev bildirib.

O, 8 aya yaxın girovluqda qaldığını, 1993-cü ilin sonlarında azad olunduğunu söyləyib.

Q.Əliyev zərərçəkmiş şəxslərin vəkili sualını cavablandırarkən girovluqda olarkən səhər saat 5-dən gecə saat 1-dək işlədildiklərini bildirib.

Zərərçəkmiş şəxs Fərman Quliyev Kəlbəcər rayonunun Güneşli kənd sakini olduğunu, rayonun işğalı zamanı 1993-cü il martın 31-də "Tunel" adlanan ərazidən keçib getmək istəyərkən Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən atəşə tutulduqlarını, daha sonra girov götürüldüklərini bildirib. "Maşında qadınlar, uşaqlar, yaşlılar var idi və bu, kənardan da görünürdü. Amma bunları görə-görə atəş açırdılar. Qarşıda təxminən 50 metr kənarda yanan "KamAZ"-ı gördük", - deyərək əlavə edib.

F.Quliyev hadisə zamanı 16 yaşlı olduğunu bildirib. Deyib ki, "Tunel" hadisəsi zamanı ağır yaralanan azərbaycanlı girovları ona daşıdırlar.

Onları əvvəlcə Ağdərənin Heyvalı kəndinə apardıqlarını, burada yaralı qardaşının vəfat etdiyini bildirib: "Bostanda mənə bel veridilər, dedilər qaz, meyiti basdır. Təxminən 50 santimetr qazandan sonra dedilər bəs edər, üstünü torpaqla".

O, girovluqda olduğu müddətdə Şuşa həbsxanasında, Şuşa şəhəri Xəlifəli kəndində, Məliböylü kəndində, Xankəndi Şəhər Uşaq Xəstəxanasında və Xankəndi şəhərində Ermənistan hərbiçilərinin 4-cü batalyonunun ərazisində saxlanılıb. Girov olduğu müddətdə işğancılara məruz qaldığını, 3 il 2 ay sonra - 1996-cı il mayın 5-də girovluqdan azad edildiyini bildirib.

Məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs David Manukyan zərərçəkmiş şəxsə "Sizə hansı işğancılar verilib?" sualını ünvanlayıb. O isə cavabında iynəsiz 8 dişinin çəkildiyini, mütləmə olaraq döyüldüyünü bildirib və boynundakı yara izini göstərərək əlavə edib: "Sizinkilər boynumu da kəsmək istəyirdi, bıçağın yeri indi də qalır. Bir az kəsib sonra fikirlərdən daşındılar".

Zərərçəkmiş şəxs Taryel Quliyev Kəlbəcərin Güneşli kənd sakini olduğunu bildirib. O, ifadəsində "Tunel" faciəsi zamanı 14 yaşının olduğunu, Ermənistan silahlı qüvvələrinin yüzlərlə hərbi ilə onlara hücum edərək atəşə tutduqlarını, yaralarının, o cümlədən 4-cü sinif şa-

girdi olan bacısının da yaralandığını söyləyib. Atası, bacısı və qardaşının girov götürüldüyünü bildirib.

O, girovluqda saxlanıldığını 8 ay yarım müddətində özü və digər azərbaycanlılara işğanca verildiyini də söyləyib.

Zərərçəkmiş şəxs Yədigar Məmişov da ifadəsində Kəlbəcər rayonunun Güneşli kənd sakini olduğunu, 1993-cü il martın 31-də doğmaları və həmkəndliləri ilə kəndi tərk edərkən 11 yaşının olduğunu bildirib. O, "Tunel" hadisələri zamanı anasının 4 güllə yarası olduğunu deyib. Bildirib ki, 9 yaşlı qardaşı Taleh Məmişov da güllə yarası alıb, ondan indiyədək məlumat yoxdur. Y.Məmişov özü və digər yaxınları Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən girov götürülüb. Onu Kəlbəcərin "Bulanıq" adlanan ərazisində anasından və qardaşından ayırıblar. Y.Məmişov Ağdərənin Heyvalı kəndinə, daha sonra Xankəndi şəhərinə aparıldığını bildirib.

Deyib ki, girovluqda saxlanıldığı təxminən ilyarım müddətində uşaq olmasına baxmayaraq, ona da işğanca verilib: "Döyürdülər, təpikləyirdilər, başımı divara vururdular. Hazırda burnum qırıqdır, başımda xəsarət yerləri qalır".

Y.Məmişov 1994-cü il sentyabrın 15-də girovluqdan azadlığa buraxılıb.

Təqsirləndirilən şəxs David Babayan Y.Məmişova sual verərək qardaşının taleyi barədə soruşub. Zərərçəkmiş qardaşından hələ də xəbər olmadığını bildirib: "Qardaşından hələ də məlumat yoxdur. Ümid edirəm ki, sağdır. Girovluğun ilk vaxtında qardaşım "Bulanıq" adlı ərazidə mənədən su istədi, amma sizinkilər imkan vermədi su verim. O vaxtdan ondan xəbər yoxdur".

Hüquqi varis Əziz Göyüşov ifadəsində nəvəsinin (atasının anası) Kəlbəcər işğal olunan zaman itkin düşdüyünü, indiyədək ondan xəbər tuta bilmədiklərini bildirib.

Zərərçəkmiş şəxs Anar Əliyev ifadəsində 2020-ci ildə 44 günlük müharibədə iştirak etdiyini, noyabrın 9-da Xocavənddə yaralandığını, səhəri gün əsir götürüldüyünü deyib. O, noyabrın 11-də İrəvana aparılıb. Bir neçə gün hospitalda, daha sonra isə təcridxanada saxlanılıb. Zərərçəkmiş şəxs həm hospitalda, həm də təcridxanada döyüldüyünü, işğancılara məruz qaldığını bildirib. O, həmin il dekabrın 14-də Azərbaycana təhvil verilib.

Zərərçəkmiş şəxs Rəbil Babayev sakini olduğu Xocavəndin Qaradagli kəndinin Ermənistan hərbiçilə-

ri tərəfindən 1992-ci ilin fevral ayında mühasirəyə alındığını, fevralın 13-də kəndə hücum edildiyini bildirib. Deyib ki, kənd sakinlərindən cavabları bir, yaşlıları isə digər yük maşına yığaraq Xankəndi istiqamətinə aparıblar. Yolda 10 nəfəri maşından düşürərək qətlə yetiriblər. Daha sonra isə yük avtomobilində olanlar gülləbaran edilib. "60-dan çox adamdan 20 nəfərə yaxını sağ qalmışdı. Bizi Xankəndiyə apardırlar. Orada qarda ağziştə saxladılar. 47 gün girovluqda qaldım, gündə azı üç dəfə döyülürdük".

Zərərçəkmiş Nizami İsmayilov Kəlbəcərin Güneşli kənd sakini olduğunu, Ermənistan tərəfindən rayonun işğal edilməsi ilə əlaqədar 1993-cü ilin mart ayının sonlarına yaxın doğmaları ilə birlikdə yaşadıkları ərazini tərk etdiklərini bildirib. Lakin atası Qanboy İsmayilov kənddə qalıb. O, atasından indiyədək xəbər olmadığını bildirib.

Zərərçəkmiş şəxs Nurbala Əmirquliyev Birinci Qarabağ müharibəsində iştirak etdiyini, Ağdamda ağır yaralandığını, iki gün sonra yaralı vəziyyətdə əsir götürüldüyünü, daha sonra Xankəndiyə aparıldığını bildirib. O deyib: "Məni yaralı vəziyyətdə türmə kimi bir yerdə bir sutka döydülər. Gördülər ölürəm, uşaq xəstəxanasına apardırlar. Orada Stepanyan soyadlı hərbi həkim yaramın çürümüş hissələrini heç bir ağnəkəsi vurmadan kəsdi".

Zərərçəkmiş şəxs Baş Prokurorluğun Dövlət ittihamının müdafiəsi üzrə idarəsinin şöbə rəisi Nəsir Bayramovun sualına cavabında həmin yaraya görə hələ də əxsadığını, buna görə əsa ilə gözdüyünü söyləyib.

Xankəndidə saxlanıldığı müddətdə mütləmə olaraq ona və digər azərbaycanlı əsir və girovlara işğanca verildiyini bildirib. N.Əmirquliyev iki ay sonra erməni hərbiçilərlə dəyişdirilərək Azərbaycana təhvil verildiyini bildirib.

Məhkəmə prosesində həmçinin zərərçəkmiş şəxslərin barələrində keçirilmiş məhkəmə-tibbi ekspertizasının rəyləri elan edilib.

Məhkəmə prosesi iyulun 7-də davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, Ermənistan dövlətinin, onun dövlət qurumlarının vəzifəli şəxslərinin, hərbi qüvvələrinin və qanunsuz silahlı birləşmələrin bilavasitə rəhbərliyi və iştirakı, şifahi-yazılı qaydada verdiyi tapşırıq, göstəriş və təlimatları, maddi, texniki, şəxsi heyətlə verdiyi dəstəyi, mərkəzi qaydada idarəçiliyi əsasında, eləcə də ciddi nəzarəti altında Azərbaycan ərazisində daxil və beynəlxalq hüquq nor-

malarına zidd şəkildə, Azərbaycana hərbi təcavüz etmək məqsədilə yaradılmış, həmçinin Kəçəryan Robert Sedrakı, Sarkisyan Serj Azati, Manukyan Vazgen Mikaeli, Sarkisyan Vazgen Zaveni, Babayan Samvel Andraniki, Balasanyan Vitali Mikaeli, Balayan Zori Hayki, Ohanyan Seyran Muşeqi, Qaramyan Arşavir Surenoviç, Melkonyan Monte Çarlz və digərlərinin rəhbərliyi, bilavasitə və dolaylı iştirakları ilə Ermənistan dövləti, o cümlədən sözügedən cinayətkar birlik tərəfindən aparılan təcavüzkar müharibənin gedişində törədilmiş çoxsaylı cinayət faktlarına dair cinayət işi üzrə erməniosilli 15 təqsirləndirilən şəxs ittiham edilir.

Həmin şəxslər, yəni Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İşxanyan Davit Rubeni, Manukyan David Azatini, Babayan David Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikoviç, Beqlaryan Vasili İvanı, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyən Davit Nelsoni, Stepanyan Qurgen Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarık Qriqori, Paşayan Melikset Vladimiri Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırım), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (köləlik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (taqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd azadlıqdan məhrum etmə), 113 (işğancı), 114 (muzdluluq), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münafiqə zamanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş sursatı, partlayıcı maddələr və qurğular ələ alma, saxlama, daşıma və gözdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaranan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya icimai xadimin həyatına sui-qəsd etmə), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələr ilə ittiham olunurlar.

